

Asia: VN/17314/2022

Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain ja ulkomaalaislain 56 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Oulun yliopistossa kannatetaan ehdotettuja muutoksia lainsäädäntöesitykseen HE 232/2021. Esityksen odotetaan edistävän työperäistä maahanmuuttoa, joka on ehdoton edellytys Suomen kilpailukyvyllä ja monille kasvualoille, joissa on jo työvoimapula. Tutkijoiden maahantulosääntelyä on tarkoituksenmukaista muuttaa niin, että olemme houkuttelevampi maa jatko-opintojen ja työn tarjoajana ja pystymme paremmin sitouttamaan henkilöt, jotka ovat opinnoissaan tai elämässään nivelvaiheessa. Tutkijoiden ja jatko-opiskelijoiden pitää pystyä keskittymään työtehtäviinsä oleskelulupaprosessien sijaan. Tässä lausunnossa esitetään kommentteja muutosesitykseen.

6 § Tutkija- ja opiskelijadirektiivissä tarkoitettun oleskeluluvan myöntäminen tutkijalle

Oulun yliopiston tutkijakunta on voimakkaasti kansainvälistynyt viimeisen kymmenen vuoden aikaa myös muiden kuin ensimmäisen uraportaan osalta. On siirrytty tutkimusstrategian keskiössä olevien profilaatioteemojen osalta professoreiden rekrytoinnissa professorin urapolku eli tenure track -malliin. Hakijat ovat entistä kansainvälisempiä ja se on myös yksi keskeinen tavoitteemme. Assistant professor ja associate professor tehtävät ovat tyypillisesti profilaatioteemoissa viiden vuoden määräaikaisia tehtäviä. Edellä mainitusta syystä johtuen kolmansien maiden tutkijoiden oleskeluluvan myöntäminen esitetyn neljän vuoden sijaan viideksi vuodeksi olisi perusteltua. Nykyisellään esityksessä lähdetään neljästä vuodesta, mikä tarkoittaisi Oulun yliopiston kansainvälisille tutkijoille tarpeetonta byrokratiaa viimeisen määräaikaisvuoden osalta.

Parannukset kolmansien maiden kansalaisten jatkotutkintoa tekevien oleskelulupiin ovat kokonaisuudessaan kannatettavia OY:n näkökulmasta ja lisäävät kansallista houkuttelevuutta jatkotutkintopaikkana.

6b § Oleskeluluvan myöntäminen jatkotutkintoa tekeväälle tutkijalle

Oleskeluluvan myöntäminen jatkotutkintoa tekeväälle tutkijalle voisi ensimmäisen luvan (viisi vuotta) ja jatkoluvan (enintään neljä vuotta) kestojen mukaan olla yhteensä yhdeksän vuotta (enimmillään). Jatko-oleskelulupa on rajattu neljään vuoteen, vaikka käytännössä jatkotutkinnon suorittamiselle ei ole asetettu lainsäädännössä mitään aikarajaa. Esityksessä näytettäisiin asetettaneen käytännössä yhdeksän vuoden määräaika jatkotutkinnon tekemiselle. Osa-aikaisesti jatkotutkintoaan tekeväälle aika voi olla tiukka, vaikka toisaalta yhdeksän vuotta jatkotutkinnon tekemiseen on pitkä aika. Tässä laitetaan ulkomaiset ja suomalaiset jatko-opiskelijat osittain eri asemaan.

Esityksen mukaan jatko-opiskelijoiden olisi esitettävä toimeentulonsa ensimmäisen vuoden osalta. Verrattuna perustutkinto-opiskelijoiden jatko-opiskelijoiden oleskelulupa olisi siis yhteydessä rahoitukseen ainakin alkuvaiheen osalta eikä pelkästään tohtorintutkinnon suorittamiseen.

Toimeentulotuen käyttämisestä sekä jälkivalvonnasta tulee viestiä selvästi etukäteen. Tutkijan tulee ymmärtää toimeentulon merkitys luvilleen, ja toisaalta myös seuraamukset, jota toimeentulotuen käyttämisestä voi seurata oleskeluluvalla.

Esityksellä ei ole vaikutusta tutkijan perheenjäsenten oleskelulupaan eikä toimeentuloedellytyksen täyttämisen osalta esitetä tehtävän poikkeusta tai muutosta. Onhan riittävästi huomioitu, että myös perheenjäsenten oleskelulupahakemusten täyttäminen on tutkijalle oletettavasti myös haaste, josta aiheutuu sekä taloudellisia kuluja että kustannuksia? Onko perusteltua, että jatko-opiskelijan perheelle myönnetään 1+4 vuodeksi, kun jatkotutkinto-opiskelijalle myönnetään kerralla oleskelulupa viideksi vuodeksi?

10§ Oleskeluluvan myöntäminen työnhakua ja yritystoimintaa varten

Pykälään toivoisi määriteltävän riittävän ajan työnhakemista varten.

Lakiesityksen terminologiaan toivotaan selvyyttä. Lopulliseen versioon olisi hyvä tarkentaa mikä säännös koskee jo tutkinnon suorittanutta tutkijaa, mikä jatko-opiskelijaa/väitöskirjatutkijaa ja mikä perustutkinto-opiskelijaa.

Lopuksi todettakoon, että Suomeen sitouttaminen ja kotouttaminen vaatii paljon muitakin toimia kuin maahanmuuttoprosessin muutoksen. Talent-Boost-toimilla korkeakoulut kehittävät toimenpiteitä ulkomaisten opiskelijoiden rekrytointiin ja sitouttamiseen, mutta tähän työhön tulisi saada myös työmarkkinat mukaan, jotta ulkomaiset opiskelijoita ja valmistuneita arvostettaisiin eri aloilla työelämän toimijoina jatkossa entisestään.

Nylund Päivi
Oulun yliopisto